ముంగిస నవ్వు!

పి. గణపతిశాస్త్రి

ప్రాచీన గాథాలహరి

కౌరవ పాండవ యుద్ధం ముగిసిపోయిన పిమ్మట ధర్మరాజు చేసిన ఆ మహాశ్వమేధ యాగానికి నేల నాలుగు చెరగులనించీ రాజులు సామంతులు మహీసురులు ఋషీశ్వరులు, ఋత్విక్కులు మొదలైన వారంతా వచ్చి ఆ యజ్ఞం యావత్తు కళ్లారా చూచి ఆనందించారు. అవభృథ స్నానం జరిగిన పిమ్మట వారంతా మంగళ తూర్యాల ఘోషలో ధర్మపుత్రుని శిరస్సుమీద ఆశీస్సులతో బాటు అక్షతల వర్షం కూడా కురిపించారు!

సభామండపంలో సింహాసనాసీనుడై ఉన్న ఆ ధర్మమూర్తి నందరు అనేక విధాలుగా ప్రశంసించారు. అంతటి మహాశ్వమేధయాగము, అంతటి వితరణ, అలాంటి బ్రాహ్మణ సమారాధన ఎన్నడు కనీ వినీ ఎరగమన్నారు వారంతా! ఆ విధంగా దిగ్విజయం చేసి ఆ ధనరాసులన్నీ ఆ రీతిగా ఆ యజ్ఞంలో నిశ్శేషంగా వితరణ చెయ్యడమనేది - ఆ ఒక్క ధర్మమూర్తికే చెల్లిందనీ బలి, దధీచి మొదలైన వారి దాన తత్పరత కూడా ఆ వితరణ ముందు ఎందుకూ కొరగాదనీ వారంతా ముక్తకంఠాలతో ఉద్ఘోషించారు! పిమ్మట మంగళతూర్యాలు దిక్కులుపిక్కటిల్లేటట్లు ఘోరుమని మారుమోగాయి!

ఇంతలో ఆ సభామధ్యంలో ఒక్కసారిగా ఉవ్వెత్తుగా కలకల హాసం చెలరేగింది! ఆ నవ్వు మానవుని నవ్వులా వినిపించలేదు! అది ఏదో విచిత్రమైన కలకల నవ్వు. సభలోని వారంతా నిర్ఘాంతపోయి సభామధ్యవేదిక కేసి రెప్పపాటు లేకుండా చూచారు. ఆ నవ్వు అంతకంతకు ప్రతిధ్వనించిపోయింది. నిశ్చలంగా నిశ్శబ్దంగా ఉన్న సభలో ఆ కలకల హాసం తప్ప మరేవిధమైన ధ్వనీ వినిపించలేదు!

ఆ సభామధ్యలో ఒక ముంగిస వెనక కాళ్ళమీద నిలబడి ఆదేపనిగా నవ్వుతూంది! దాని శరీరం శిరస్సు మొదలు నడుంవరకు అంతా బంగారమే! మిగిలిన సగము సామాన్యంగానే ఉంది! ఆ విచిత్రం చూచి అందరు ఆశ్చర్యపోయారు! దాని బంగారు శరీరం కాంతులు సభామండపంలో అంతటా అగ్నిజ్వాలల్లా వ్యాపిస్తున్నాయి. ఆ ముంగిస గుక్క తిప్పుకోకుండా ఇంకా అలాగే నవ్వుతూంది!

ఆ సభలో కొందరది ఏదో మహాప్రశయ సూచన నేమో అనుకున్నారు. మరికొందరది గొప్ప అరిష్టసూచకమనీ వెంటనే ఆ అరిష్ట శాంతి చేయించాలని అన్నారు. ఇంతలో ఆ బంగారు ముంగిసే ఆ సభాస్తారుల నుద్దేశించి ఇలాగన్నది!

"ఆహా! ఏమి మీ భాగ్యాలు! ఈ భాగ్యాలకి నవ్వాపుకోలేక నోరు వాయీ లేని నాకు కూడా లోలోపల నవ్వు, మాటలు పొంగి పొంగి పైకి వస్తున్నాయి!" అని ఆముంగిస మళ్లీ కలకలా నవ్వింది! సభ్యులెవరికీ ఊపిరి కూడా ఆడడం లేదు! ఆముంగిస తన నవ్వంతా అతికష్టంమీద తమాయించుకుని తిరిగీ ఇలాగన్నది:

"మీరంతా ఈ యాగము, ఈ దానధర్మాలు చూచి కేవలం వందిమాగధుల లాగ కైవారాలు చేస్తున్నారు! కాని ఒక్క బక్క చిక్కిన బీద బ్రాహ్మణుని వితరణ కాలి గోటికి తో కూడా ఇది సరిపోలదు! ధర్మరాజు బ్రహ్మణ్యుడే! ఆయన అశ్వమేధయాగము అంతటిదే! కాని ఆ బ్రాహ్మణుని వితరణకు దీనికి హస్తిమశకాంతరం! కొంచెం ఆలకిస్తే ఆ విషయం మీకే విశదం కాగలదు. దయచేసి సావధాన చిత్తాలతో చిత్తగించండి!"

పిమ్మట ఆ ముంగిస ఆ బ్రాహ్మణుని త్యాగవృత్తాంతం అంతా ఈ విధంగా చెప్పింది. సభాస్తారులంతా చిత్రప్రతిమల్లా నిశ్చేష్టులై అది విన్నారు.

"ఆహా! కురుక్షేత్రంలో ఆపస్తంబస్థు డెంతటి మహానుభావుడు! ఆ బ్రాహ్మణుడు వరిచేలల్లో రాలిన ధాన్యంగింజ లేరుకుని అవి దంచించి ఆ వరిపిండితోనే జీవితం గడుపుతూ నే వాడు. ఆయన భార్య, కుమారుడు కోడలు కూడా అన్ని విధాలా ఆయనకు తల లో నాలుకలా మసులుకొనేవారు. ఒక సాటికి సరిపడిన ధాన్యంగింజల కంటె వారు ఒక్క గింజకూడా ఎక్కువగా తెచ్చేవారు కారు! ఆసక్తప్రస్థుడు మహాతపశ్శాలి. తనకు కలిగిన దానితోనే తన కుటీరానికి వచ్చిన అతిథులను, అభ్యాగతులను ఎంతో ఆప్యాయంగా సంతృప్తి పొందించేవాడు!

ఇలాగ ఉండగా కొంతకాలానికొక ద్వాదశవర్ష క్షామం వచ్చింది. ఆ క్షామంలో ఎన్నెన్నో జీవరాసులన్నం లేక హాహాకారాలు చేశాయి. ఒక సంవత్సరమా! రెండు సంవత్సరాలా! అది పన్నెండేళ్ళ కరువు! ఆకరువులలో ఎందరెందరో 'అన్న మో రామచంద్రా!' అని ఆక్రందిస్తూ అలాగే ప్రాణాలు విడిచారు!

పాపం! ఆక్షామంలో ఆ సక్తుప్రస్థుడు, ఆయన కుటుంబము ధాన్యం గింజలు దొరకక ఎన్నెన్నో కటిక ఉపవాసాలు చేసేవారు. అయినా ఒక్కనాడు వారు రేపటికని చెప్పి ఒక్క గుప్పెడు ధాన్యం గింజలు కూడా నిలవ చెయ్యలేదు!

ఆ బ్రాహ్మణుడు ఆ ఉంఛవృత్తి అలాగే అనీ ధారా వ్రతంగా పాలించేవాడు! అహా! ఏమి ఆ మహానుభావుని ధర్మనిరతి!

ఆ కరువలాగే పెద్ద పెనుగాలువలాగ ప్రాణులన్నిటినీ మలమల మాడ్చివేసింది. ఆ సక్తుప్రస్థుని కుటుంబం వారంతా చాలా కాలం ఆహారం లేక బక్క చిక్కిపోయారు! అయినా వారెవరినీ నోరు తెరిచి అన్నం అర్థించలేదు! అలాగే పొలాల్లో రాలిన ధాన్యం గింజ లేరుకుంటూ వాటితోనే జీవించేవారు. అలాగ కొన్నాళ్ళపాటు ఒక్కొక్కటిగా ధాన్యం గింజలు సేకరించగా సేకరించగా కొంతకాలానికి కవిమానెడు గింజలైనాయి. వారొకనాడు ఆ గింజలన్నీ దంచి పిండిచేసుకున్నారు. ఆ పిండి నలుగురు నాలుగు సమానభాగాలు చేసుకున్నారు. సక్తుప్రస్థుడు స్నానసంధ్యాదులు నిర్వర్తించుకొని తనభాగం ఆరగింతామని అనుకున్నాడు.

ఇంతలో ఆయన కనతిదూరంలో ఒక అతిథి కనిపించాడు. అప్పటికప్పుడే రెండు

రోజుల కాలం గడిచిపోయింది! ఎండ వేడిమికి తాళలేని కొంతలు కావు కావని అరవడానికి కూడా శక్తిలేక సన్నంగా దీనంగా అరుస్తున్నాయి.

ఆ అతిథి కుటీరాని కల్లంత దూరంలో ఉండగానే సక్తుప్రస్థు డాతని కెదురేగి ఎంతో ఆప్యాయంగా లోపలికి తీసుకు వచ్చాడు. అర్ఘ్యపాద్యాదులతో అనేక విధాలుగా సత్కరించి ఆయనకు తనభాగం వడ్డించవలసిందని గృహిణితో అన్నాడు.

ఆ అతిథి అది ఆరగిస్తూంటే ఆ సక్తుప్రస్థు డెంత బ్రహ్మానందభరితు డైనాడు! ఆ అతిథి ఆ సక్తుప్రస్థుని భాగం ఆరగించివేసినాడు. అయినా అతిథి ముఖంలో ఆకలి తీరిన కళ లేమీ కనబడలేదు! పాపం! సక్తుప్రస్థు డదిచూచి కొంచెం దిగులుపడ్డాడు.

అంతలో ఆయన భార్య సక్తుప్రస్థుని లోపలికి పిలిచి తనభాగం కూడా ఆ అతిథి దేవుని కర్పించవలసిందని కోరింది!

ఆయన దాని కంగీకరించలేదు.

"నిన్ను పోషించవలసినది నేనేగదా! మరి నీ ఆహారం నేనెలాగ స్వీకరించగలను!" అన్నాడు.

"మీ అర్ధాంగికి ఆతిథ్యసత్కారంలో పాలు పంచకపోవడం ధర్మంకాదు!" అన్నది ఆ బ్రాహ్మణుని ధర్మపత్ని!

సక్తుప్రస్థుడు దీని కేమీ సమాధానం చెప్పలేక పోయినాడు. ఆమె భాగంకూడా ఆ అతిథికి అర్పించివేశాడు. తిరిగీ ఆ అతిథి ఆ భాగంకూడా తినివేశాడు. కాని అతనికి ఆకలి తీరలేదు! సక్తుప్రస్థునికి ఏమి చెయ్యడానికీ పాలుపోలేదు! అయ్యో! ఒక్క క్షుధార్తునికి కడుపునిండా ఇంత అన్నం కూడా పెట్టలేకపోయానే! అని లోలోపల ఎంతో బాధపడ్డాడు.

ఇంతలో ఆ బ్రాహ్మణుని కుమారుడు తనభాగం కూడా ఆ అతిథికి వడ్డించవలసిందని తల్లితో చెప్పాడు. తల్లి ఒక్క క్షణంకూడా ఆలస్యం కాకుండా ఆ పిండి అతనికి వడ్డించింది. అది తిన్న తరవాత ఆ బ్రాహ్మణుడు కొంత సేదదీరినట్లు కనిపించాడు! సక్తుప్రస్థుడు అది చూచి కొంచెం సంతోషించాడు.

సక్తుప్రస్థుని భార్య ఎంతోఆప్యాయంగా ఆ అతిథితో "బాబూ! ఇంకా కొంచెం తీసుకోండి!" అన్నది. అతిథి అంతే అంటవట్టుగా అక్కర్లేదనబోయి ఇంకా కొంచెం కావాలన్నాడు.

ఆమె తనఅలవాటుప్రకారం అన్నదేగాని కుటీరంలో ఇక ఒక్క కోడలు భాగంతప్ప మరి వేరే ఆహారమేమీ లేదని ఆమెకు తెలియదు! కాని ఏమి చెయ్యడానికీ పాలుపోక లోపలికి వెళ్లిపోయింది! ఆ గృహస్థు కూడా లోపలికి వెళ్ళాడు! అంతలోనే కోడలు తన భాగం కూడా తీసుకువచ్చి అత్తగారి కందీయబోయింది! ఆమె కొంతసేపు అది వద్దనడానికిగాని, స్వీకరించడానికి గాని శక్తిలేక అల్లాగే కొయ్యబొమ్మలా నిలబడి పోయింది! లోపలికివచ్చిన సక్తుప్రస్థునికీ సంఘటన చూచేసరికి కళ్ళనీళ్ళు తిరిగాయి. పాపం కోడలు ఆకలితో నీరసపడి ఉన్నా తన భాగం కూడా అతిథికీయవలసిందని అత్తగారిని అనేక విధాలుగా ప్రాధేయపడింది! మరి గత్యంతరం లేక ఆమె ఆ భాగం కూడా అతిథికి అర్పించి వేసింది! ఆ బ్రాహ్మణుడు ఆ భాగంలో కూడా చాలావరకు ఆరగించివేశాడు! తృప్తిగా ఇంత మంచితీర్థం లోపలికి పుచ్చుకుని గ్రున తేన్చాడు. ఎంత బలవంతం చేసినా ఇక మిగిలిన ఆహారం అక్కర లేదని పరిహరించి వేశాడు!

అతిథికొ విధంగా తృప్తి కలిగిందిగదా! అని ఆ సక్తుప్రస్థుడానాడెంతగా సంతోషించాడు! ఆ అతిథి బ్రహ్మానందపడి వారందరినీ ఆశీర్వదించి ప్రశాంతంగా ఇలాగన్నాడు.

"సక్తుప్రస్థా! నీవంటి మహానుభావుడీలోకంలో అవతరించడంవల్లనె సూర్యచంద్రాదులు గతి తప్పకుండా తమతమమార్గాల్లో సంచరిస్తున్నారు! మీ వితరణ చూచి మిమ్మల్ని అందరినీ విమానంలో దివ్యలోకానికి తీసుకు పోవాలనే తహతహతో దేవతలాకాశంలో వేచి ఉన్నారు! అదిగో! ఆకాశంలో ఎంతమంది దేవతలు ఆశ్చర్యముగ్ధులై నిశ్చలంగా నీకోసం నిరీక్షిస్తున్నారో చూడు!"

నేనీ ఘటన అంతా చూస్తూ ఆ ప్రాంతాల్లో సంచరిస్తున్నాను. ఆనందం పట్టలేక ఆ అతిథికి కాళ్లుకడిగిన నీటిలో అటూ ఇటూ తిరిగాను! చిత్రంగా నా శరీరంలో సగంభాగం సువర్ణ మయమైపోయి తళతళా మెరిసింది. ఆహా! ఆ సక్తుప్రస్థుని త్యాగము ఆ కుటుంబం ధర్మనిరతి తలుచుకుంటూంటే నాకిప్పటికీ శరీరం గగుర్పొడుస్తూనే ఉంది! అప్పటినించీ నా మిగిలిన శరీరం అంతా సువర్ణమయమై పోగలదనే ఆశతో ఎన్నెన్నో యజ్ఞయాగాలు సందర్శించాను. ఆయా మహారాజులు చక్రవర్తులు, అవభృథ స్నానాలు, దానాలు చేసిన నీటిలో నా శరీరం తడిపాను! కాని నా ప్రయాస ఫలించలేదు.

పిమ్మట కొంతకాలానికి ధర్మదేవతమూర్తీభవించిన ధర్మరాజే అశ్వమేధయాగం చేస్తున్నాడనే శుభవార్త నా చెవులబడింది. నేనెంతో ఆనందించాను! నా ప్రయాస ఈనాటికి ఫలించగలదని అనుకున్నాను.

అందం ఒకప్పుడు స్త్రీల సొమ్ము.

ఇపుడు మాత్రం పౌడర్లూ స్నోలూ అమ్మేవాళ్ల సొత్తు.

ధర్మరాజు మహానుభావుడు. ఆయన చేసిన అశ్వమేధయాగం వంటి మహత్తర యాగం నేనెన్నడు దర్శించలేదు! ఈ యాగంలో ఏవిధమైన లోపములేకుండా సమస్తము సలక్షణంగా జరిగిపోయింది! బ్రాహ్మణు లన్నమాటేమిటి? సమస్త ప్రాణులు ఈ యజ్ఞంలో తృప్తిదీరా భుజించారు! ఈ మహాయాగంలో వేలెత్తి చూపడాని కేలోపములేదు! ఇంతిమంది మహాతపస్సంపన్ను లీవిధంగా స్తోత్రంచేసిన ఈ యజ్ఞము, ఈ వితరణ నిశ్చయంగా మహత్తరమైనవనే నని నేను విశ్వసించాను.

ఆ విశ్వాసంతోనే ఈ యజ్ఞశాల అంతటా తిరిగాను. కాని ఎంతతిరిగినా మిగిలినశరీరం బంగారం కాలేదు! శరీరంమాత్రం ధూళిధూసరితమైపోయింది! అంతే. అవభృథ స్నానం చేసిన ఈ మహారాజు అడుగుజాడల్లో సంచరిస్తే నా శరీరం అంతా బంగారం కాగలదేమో అని చాలా చాలా ఆశించాను. ఇంకా యజ్ఞశాలలో అనేక విధాలుగా ప్రయత్నించాను. కాని నా కోరిక సఫలంకాలేదు!

'అప్పటినించీ ఆ సక్తుప్రస్థుని చరిత్రం నా హృదయంలో అలాగే మెరుస్తూంది! ఆ మహాత్యాగం ముందీయుధిష్ఠిరుని ధానధర్మాలేపాటివి? కనుకనే ఇక్కడ నా శరీరం మరి సువర్ణం కాలేదు. అయ్యో! ఈ మిగిలిన శరీరం బంగారం కాలేదే అని నేనెంతో కించపడుతూంటే మీమీ కైవారాలు వినిపించాయి. అవి వింటూంటే పెద్దనవ్వు వచ్చింది. ఆ లోలోపలి నవ్వాగక నిండుసభలో మీఅందరి ఎదట ఆవిధంగా నవ్వాను! మరి నాకు సెలవు దయచేయించండి!"

ముంగిస ఆవిధంగా అనర్గళంగా ప్రసంగిస్తున్నంతసేపు సభ సభ అంతా చిత్రప్రతిమలా మారిపోయింది ఆ ముంగిస ఆ విధంగా ప్రసంగించిన తరవాత మరి ఎవరు మాత్రం ఏమనగలరు!

అది అలాగని వెళ్లబోతూంటే ఒక వృద్ధ సదస్యుడు లేచి నిలబడి దానితో ఇలాగన్నాడు.

సుప్రసిద్ధ బెంగాలీ నవల

"పథేర్-పాంచాలీ"

తెలుగు అనువాద ప్రచురణ

ఫిబ్రవరి 22వ తేదీ సంచికనుండి ప్రారంభం

మూల రచయిత : విభూతిభూషణ్ బెనర్జీ

అనువాదకుడు : మద్దిపట్ల సూరి.

"తల్లులు ప్రాణమిచ్చి పిల్లల్ని సాకుతారంటారు. కాని శిశువులు తల్లులకిచ్చేదికూడా తక్కువ విలువయిందేమీకాదు. మనస్సును చిదుపుకుని వచ్చే మాలిన్యములేని ఆ చిరునవ్వులు, చందమామలోని నిగ్గుతో చేసినట్లుండే ఆ ముఖాలు, ఆ శిశుతారళ్యం, అర్థాలకు కట్టుబడని ఆ ముద్దు మాటలు—వీటికి విలువ ఎంత ?..."

శైశవ జీవితంలోని అమూల్యమైన ఈ మధురానుభూతులను, పసితనంలోని పసిడి వెలుగులను ప్రతిబింబించే ఈ నవల చదివి ఆనందించండి.

మీ ప్రతి నేడే రిజర్వు చేసుకోండి.

"ధర్మపుత్రుని అశ్వమేధయాగం అన్నివిధాలా సలక్షణంగా జరిగిపోయిందని నీవే అన్నావు గదా! అయితే సక్తుప్రస్థుని వితరణముందు ఈ యాగము ఈ వితరణ - నీవింతగా కించపరచడానికి హేతువేమిటి?"

దానిమీద ఆముంగిస మళ్లీ ఒక్కసారి కలకల నవ్వింది:

"ఈ సభలో ఇంతమంది బ్రహ్మణ్యులైన ధర్మవేత్తలున్నా - ఈ చిన్న ధర్మ సందేహం కూడా నేనే తీర్చవలెనా?" అన్నది.

సభలోని వారంతా తిరిగి ఏమనడానికి పాలుపోక అలాగే నిర్ఘాంతపోయారు. మరికొందరు తలలే వంచేసుకున్నారు! ధర్మరాజాదులందరు ఖిన్నులై దిగాలుపడిపోయారు! కొందరొకరి మొహాలొకరు చూచుకొన్నారు!

ఆ ముంగిస ఒక్క నిమిషం ఊరుకుని తిరిగీ ఇలాగన్నది!

"శత్రువులను సంహరించి, ఈ ధర్మప్రభువు దిగ్విజయంచేసి ఆ హింసార్జితమైన ద్రవ్యంతో ఈ అశ్వమేధయాగం జరిపించినాడు. యజ్ఞం ఎంత సలక్షణంగా జరిగినా హింసాద్రవ్యం హింసాద్రవ్యమే కదా! ఆ సక్తుప్రస్థుని ఐహికచర్య సమస్తము అహింసామయంగానే సాగిపోయింది! అందువల్లనే ఆయన వితరణ యజ్ఞం ముందు ఈ అశ్వమేధయాగం ఎందుకూ కొరగాకుండా వెలవెల బోయింది! ఇంతటి అల్పవిషయం కూడా ఈ ధర్మస్థానంలోని ధర్మవేత్తలెవరికీ స్ఫురించలేదంటే నాకు మళ్లీ ఉవ్వెత్తుగా నవ్వు వస్తూంది!" అని చెప్పి ఆ ముంగిస తిరిగీ ఆదేపనిగా కలకలానవ్వడం మొదలుపెట్టింది! ఈసారి ఆ ముంగిస శరీర కాంతులే కాక, నవ్వు వెలుగులు కూడా ఆ సభాస్తంభాల మీద చిత్రచిత్రంగా ప్రతిఫలించాయి. అందరు శిల్పప్రతిమల లాగ ఆ నవ్వుల సవ్వడులు విన్నారు.

ఆ వింతవింత వెలుగులలో ఏకమైపోతూ ఆ ముంగిస అలాగే అక్కడే అదృశ్యమై మాయమైపోయింది! ★